

СЕКЦІЯ 2

МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

ПОБУДОВА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СПОРТИВНОЮ ГАЛУЗЗЮ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

CONSTRUCTION OF PUBLIC MANAGEMENT OF THE SPORTS INDUSTRY DURING MARTIAL LAW IN UKRAINE

Стаття присвячена стану фізичного виховання і спорту, в умовах змін у соціально-економічній сфері та децентралізації влади. Розвиток спорту займає особливе місце у розбудові та зміцненні здорового населення. Розглянуто вплив публічного управління на фізичне виховання і розвиток спортивної галузі. Визначено функції фізичного виховання і спорту у формуванні молодого покоління та пріоритетні напрями державної політики щодо покращення розвитку фізичної підготовки молоді. Систематизовано взаємозв'язок держави та органів громадського самоврядування щодо розподілу місцевих податків. Обґрунтовано ступінь публічного управління в регулюванні розвитку фізичного виховання і спорту в Україні. Подана характеристика та кількість руйнувань в Україні за період вторгнення армії Росії. Тому, на сучасному етапі життя в нашій державі важливо дослідити сферу державного регулювання розвитку фізичної культури та спорту. З початку широкомасштабного вторгнення Росії 24 лютого 2022 року в Україні було пошкоджено або повністю зруйновано 94 об'єкти спортивної інфраструктури. Міністерство молоді та спорту продовжує вести сумну статистику. Російські війська продовжують знищувати українські населені пункти, а з ними і сучасні спортивні комплекси. В рамках ініціативи Президента України відкритий спеціальний рахунок НБУ для збору благодійних внесків на відбудову фізичної галузі. Зібрані кошти будуть направлені на відновлення споруд, установ, спортивних закладів, стадіонів, організацій сфери фізичної культури і спорту. Щоб відновити та зробити ще кращими потрібно об'єднати усі зусилля держави та громади. Історія спортивної галузі довоєнного періоду України демонструє, що щорічне збільшення фінансування не вирішувало питання розвитку, а навпаки спостерігалось систематичне падіння показників сфери фізичної культури та спорту. Правильна організація спорту в сучасних умовах воєнного стану допоможе державі використовувати спорт як унікальний інститут з укріплення нації фізично, морально і духовно, створювати модель соціальних відносин відкритого суспільства успішних, щасливих і незламних людей. Запропоновано, попри усі труднощі, впровадження комплексу заходів щодо створення принципово нової національної політики у сфері спортивної галузі.

Ключові слова: спортивна інфраструктура, воєнний стан, фізична культура та спорт, публічне управління у спортивній галузі, молодіжна політика, децентралізація.

The article is devoted to the state of physical education and sports, in the conditions of changes in the socio-economic sphere and decentralization of power, as the development of sports occupies a special place in the development and strengthening of a healthy population. The characteristics and amount of destruction in Ukraine during the invasion of the Russian army, the influence of public administration on physical education and the development of the sports industry are considered. The functions of physical education and sports in the formation of the young generation and the priority directions of the state policy on improving the development of physical training of young people have been determined. The relationship between the state and public self-government bodies regarding the distribution of local taxes has been systematized. The degree of public management in regulating the development of physical education and sports in Ukraine is substantiated. Therefore, at the current stage of life in our country, it is important to investigate the sphere of state regulation of the development of physical culture and sports. Since the beginning of the full-scale invasion of Russia on February 24, 2022, 94 sports infrastructure facilities were damaged or completely destroyed in Ukraine. The Ministry of Youth and Sports continues to keep sad statistics. Russian troops continue to destroy Ukrainian settlements, and with them modern sports complexes. As part of the initiative of the President of the country, a special NBU account was opened to collect charitable contributions for the reconstruction of the physical industry. The collected funds will be directed to the restoration of buildings, institutions, sports facilities, stadiums, organizations in the field of physical culture and sports. In order to restore and make it even better, all the efforts of the state and the community must be combined. The history of the sports industry of the pre-war period of Ukraine demonstrates that the annual increase in funding did not solve the issue of development, but on the contrary, a systematic decline in the indicators of the field of physical culture and sports was observed. The correct organization of sports in modern conditions of martial law will help the state to use sports as a unique institution for strengthening the nation physically, morally and spiritually, to create a model of social relations in an open society of successful, happy and indomitable people. It is proposed, despite all the difficulties, to implement a set of measures to create a fundamentally new national policy in the field of sports.

Key words: sports infrastructure, martial law, physical culture and sports, public administration in the sports industry, youth policy, decentralization.

УДК 796.072.22
DOI <https://doi.org/10.32782/rma2663-5240-2022.32.4>

Беляєва О.П.
к. наук з держ. упр.,
викладач кафедри бізнес-економіки та адміністрування
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Боротьба України за незалежність тривала довгі роки. Початок 90-х років ХХ ст. ознаменувався отриманням довгоочікуваної волі. Протягом розвитку державності, становлення та укріплення України як демократичної держави, виникає безліч невирішених питань в усіх сферах життя суспільства – економіка, політика, соціум. Нові підходи в публічному управлінні державою, галузями економіки та освіти, участь громадян у формуванні нового законодавства, прийняття швидких рішень задля покращення рівня життя населення, стало пріоритетними завданнями. Формування суттєво нової нації, міцної як морально так і фізично залежить від того, як буде виховано молоде покоління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз досліджень публічного управління сферою спорту в Україні, вказує на необхідність вивчення адміністративно-правового регулювання управління спортивною галуззю. Різноманітні аспекти розгляду даного питання представлені в працях вітчизняних та зарубіжних дослідників і практиків, зокрема: А. Бондар [2], К. Кудлата [4], О. Кузьменко [4], О. Моргунов [10], П. Петрица [14], М. Метью та ін. Повага до спорту, фізичного розвитку, підтримка здорового способу життя є головними аспектами у національно-патріотичному вихованні. Важлива роль для вирішення даних питань належить органам влади центрального, регіонального й місцевого рівнів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

На шляху розвитку нового суспільства в Україні існує ряд проблем, які потрібно вирішувати. Розвиток спортивною галузі потребує змін та оновлення. Прагнення влади побудувати вільне суспільство орієнтовано на інтереси людей, які повною мірою зможуть реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному та особистому розвитку. Вимогою часу є суттєва перебудова системи управління спортивною галуззю. Якість життя повинна підвищуватися, а війни та катастрофи, пов'язані з винищенням людства, гальмують цивілізаційний розвиток. Тому, в сучасній Україні повинно формуватися та зростати нове покоління українців, яке незважаючи на усі труднощі, долатиме перешкоди задля щасливого майбутнього життя.

Мета статті – проаналізувати теперішній стан системи публічного управління фізичною культурою та спортом в Україні під час повномасштабної війни Росії та окреслити напрями розвитку спортивною галузі в умовах трансформації та оновлення соціально-економічної сфери і децентралізації влади.

Виклад основного матеріалу. Спорт як стиль життя нації є доступним для усіх людей, що проживають на території України. Станом на 2019 рік Україна посідає 99-те місце у світі за рівнем здоров'я населення, 150-те – за тривалістю життя, перше місце за рівнем дитячого алкоголізму [17] та в Резолюції Генеральної Ассамблеї ООН, що є складовою концепту реформи спортивною галузі України [15].

Сучасним головним завданням є надання можливості розвитку та росту нації. Державні програми розвитку спорту в довоєнний період наголошують на необхідності створення умов, що забезпечують можливість ефективного розвитку спортивною галузі, включаючи професійний та аматорський спорт. В офіційному тлумаченні положення частини третьої статті 49 Конституції України, за Рішенням Конституційного Суду № 10-рп/2002 від 29.05.2002: «Держава дбає про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечує санітарно-епідемічне благополуччя» [6]. Держава бере на себе обов'язок забезпечити факт, щоб стан фізичної культури і спорту не лише не погіршувався, залишаючись на досягнутому рівні, але й його було покращено [2].

Російська агресія на території українських земель, війна та розорення суттєво гальмують розвиток держави в усіх сферах. Економіка країни налаштована на захист України від агресора, але вочевидь, що для виконання такого обов'язку держава буде вживати низку заходів, не лише економічного, але й організаційного, матеріально-технічного та правового характеру. У 1997 році був прийнятий Закон України «Про місцеве самоврядування». Змінилися повноваження та функції територіальних громад, що визначаються в інших секторальних законах, можливості фінансування державою з загальних податків та зборів, через інструмент субвенції, стандарти та обсяг встановлює держава. Власні повноваження – це місцеві податки та збори, але також громада може брати кошти у держави [3].

У тексті Постанови Кабінету Міністрів України «Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року» визначено, що розвиток фізичної культури і спорту може бути забезпечено такими варіантами:

– перший варіант передбачає збереження традиційної системи розвитку фізичної культури і спорту;

– другий варіант, що передбачає здійснення організаційно-практичних заходів щодо створення автономної системи управління сферою фізичної культури і спорту, в якій відсутня координуюча функція з боку держави;

– третій, оптимальний варіант передбачає поєднання зусиль органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства для проведення реформи у сфері фізичної культури і спорту з метою приведення її у відповідність з європейськими вимогами і стандартами. [13].

Спорт є органічною частиною фізичної культури. Систему державних органів у сфері фізичної культури і спорту залежно від обсягу компетенції поділяють на три види:

- загально-компетентні органи;
- міждисциплінарні (функціональні) органи компетенції;
- органи галузевої (спеціальної) компетенції.

Державне управління фізичного виховання і спорту:

- на центральному рівні – органи управління у сфері фізичного виховання і спорту;
- на регіональному рівні – органи управління фізичним вихованням і спортом.

Як суб'єкт адміністративно-правового регулювання у сфері фізичного виховання і спорту Кабінет Міністрів України виконує такі функції:

- інформує Верховну Раду України про діяльність державних органів та органів місцевого самоврядування щодо розвитку фізичного виховання і спорту;
- визначає перелік закладів фізичного виховання і спорту, які мають статус баз олімпійської та параолімпійської підготовки, затверджує меморандуми про взаєморозуміння щодо співробітництва у сфері фізичного виховання і спорту;
- призначає стипендії Кабінету Міністрів України видатним спортсменам, тренерам і діячам фізичного виховання і спорту;
- затверджує порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для розвитку фізичної культури і спорту [9].

Особливістю управління сферою фізичного виховання і спорту компетентних органів загалом є те, що вони здійснюють зазначену діяльність і водночас вирішують інші завдання, віднесені до їх компетенції – економіки, соціальної сфери, національної безпеки та оборони [8]. До системи загальних повноважних державних органів, що здійснюють керівництво у сфері фізичного виховання і спорту, входять: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, місцеві органи виконавчої влади [6].

В сучасних реаліях життя відомими фактами є масове знищення спортивної інфраструктури. Загальна сума прямих збитків інфраструктури України внаслідок розпочатої Росією війни сягає 114,5 млрд доларів на 5 вересня 2022 року. Про це йдеться в онов-

леній оцінці збитків українській економіці проекту KSE Institute «Росія заплатить» за підтримки уряду та Офісу президента [18]. Збитки, завдані через руйнування та пошкодження цивільної та військової інфраструктури, зросли на 1 млрд. долларів з моменту останньої оцінки 30 серпня. Зростання загальної суми збитків пов'язане зі збільшенням кількості зруйнованих та пошкоджених об'єктів серед промислових підприємств, соціальних закладів та об'єктів культури, туризму та спорту. На 5 вересня через бойові дії пошкоджено або зруйновано 1153 культурні, спортивні та туристичні об'єкти на 2 млрд. долларів збитків. Вторгнення Росії на територію суверенної України змінили світ кожного українця. Перші дні нового етапу війни було взагалі не до спорту, багато спортивних споруд та комплексів було зруйновано росіянами під час обстрілів, спортивні організації довелося евакуювати, але управління фізичної культури та спорту облдержадміністрації усіх міст України продовжувало працювати. Та все ж життя триває, і спортсмени, незважаючи ні на що, змушують світ захоплюватися собою. Про справи та досягнення спорту під час війни можна дізнатися у «Восточному проекті» [18].

Міністерство молоді та спорту України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Міністерство молоді та спорту України входить до системи органів виконавчої влади і є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері освіти і науки, інновацій та інформатизації, інтелектуальної власності, молоді, фізичної культури та спорту [11]. Світовий досвід довів, що фізична активність протягом життя кожної людини є найефективнішим засобом профілактики захворювань і зміцнення здоров'я, тому для України виховання здорової молоді є найактуальнішим питанням.

На основі Державної програми розвитку фізичної культури і спорту Кабінет Міністрів України передбачає відповідний розділ у програмах економічного і соціального розвитку України [9].

Зазначена нормативно-правова база закріплює систему концептуальних ідей і поглядів на роль, організаційну структуру та завдання фізичної культури і спорту в Україні. Удосконалюючи публічне управління в спортивній галузі, варто проводити оздоровчі заходи, залучати до участі в спортивних змаганнях молодь задля попередження девіантної поведінки. Проте в Україні йде війна,

руйнується необхідна інфраструктура для фізкультурно-оздоровчої, спортивно-масової роботи.

Однією з головних умов активного вирішення вищезазначених проблем є формування та реалізація національної політики у сфері фізичної культури і спорту [9]. В період, коли державі вкрай необхідно підвищувати рівень обізнаності стосовно проблем зі здоров'ям, на всіх рівнях суспільства потрібно популяризувати здоровий спосіб життя як національну цінність.

Механізм реалізації державного управління фізичною культурою і спортом в Україні має бути створений таким шляхом:

- удосконалювати нормативно-правову базу;
- впроваджувати радикальні інновації;
- систематично вирішувати існуючі проблеми;
- розвивати спортивну медицину, що є невід'ємною частиною системи охорони здоров'я у сфері спорту [8].

Висновки.

Таким чином, досягти покращення можливо, потрібно: вживати заходів щодо захисту існуючої матеріально-технічної бази та здійснювати контроль за їх використанням за цільовим призначенням; здійснювати роботу з оздоровлення населення засобами фізичної культури і спорту; організовувати та проводити змагання, відбудовувати та утримувати спортивні споруди у власності громади тощо. В сучасній незалежній Україні дуже важливо, яким життєвим потенціалом володіє молодь. Здоров'я нації завжди пов'язувалося у великій мірі зі здоров'ям дітей та підлітків, що є пріоритетом державної молодіжної політики. Можна зазначити, що механізми реалізації державного управління фізичною культурою і спортом в Україні мають бути спрямовані на законодавчу базу, в якій спостерігається відсутність чіткої вертикалі влади. Для того щоб досягти успіхів в розвитку спортивної галузі, реформи повинні бути послідовними та закінченими. Сильна та міцна нація зможе подолати труднощі та виклики, що стоять перед державою, забезпечити успішне та щасливе майбутнє нових поколінь.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Актуальні проблеми юнацького спорту: матеріали VIII всеукр. наук.-практ. конф., м. Херсон, 23-24 вересня 2010 р. Херсон 260 с
2. Бондар А. С. Теоретичні засади дитячо-юнацького та резервного спорту в Україні. Слобожан. наук.-спорт. вісн. 2014. № 2. С. 46-51.

3. Закон України «Про місцеве самоврядування» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 16.11.2022)
4. Кудлата К.В. Державне управління фізичною культурою та спортом на регіональному рівні: поняття та сутність. Інвестиції: практика та досвід. Державне управління. 2013. № 23. С. 126–136
5. Кузьменко О.О. Сучасний стан державного управління фізичною культурою та спортом в Україні та Європі URL: http://archive.nbuv.gov.ua/Portal/soc_gum/Dtr_du/2011_3/files/DU311_07.pdf (дата звернення 19.12.2022)
6. Конституція України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 22.12.2022)
7. Методичні рекомендації з інтеграції ґендерних підходів у систему підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/pidgotovleno-metodichni-rekomendaciyi-z-integraciyi-gendernih-pidhodiv-u-sistemu-pidgotovki-fahivciv-dlya-sektoru-bezpeki-i-oboroni-ukrayini> (дата звернення 19.12.2022)
8. Міністерство молоді та спорту. URL: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua> (дата звернення 20.12.2022)
9. Моргунов О.А. Основні засади публічного адміністрування у сфері фізичної культури і спорту Науковий юридичний журнал «ПРАВОБІ НОВЕЛИ» № 15/2021 С.47-54
10. Наказ Міністерства молоді та спорту України «Про затвердження Національного знаку якості та критерії якості для молодіжних центрів» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1061-17#Text> (дата звернення 17.12.2022)
11. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту затверджена Указом Президента України від 28 вересня 2004 р. № 1148
12. Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року: постановою Кабінету Міністрів України від 01.03.2017 р. № 115 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/115-2017-%D0%BF#n10> (дата звернення 16.12.2022)
13. Петрица П. Фізична підготовленість як компонент особистої фізичної культури. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова 2018. Випуск № 3 К (97). С.252-255
14. Резолюції Генеральної Асамблеї ООН 2018 року на тему «Спорт як засіб сприяння освіті, здоров'ю, розвитку та миру» <http://orientsumy.com.ua/info/reform2020.pdf> (дата звернення 10.12.2022)
15. Рішення Конституційного Суду України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-02#Text> (дата звернення 10.13.2022)
16. Список країн за індексом людського розвитку. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення 16.12.2022)
17. Спорт під час війни: як змінилося життя спортсменів та тренерів Донеччини. URL: <https://vp.donetsk.ua/gorod-region/vp-rekomenduet/109309-sport-pid-chas-vijni-yak-zminilosya-zhittya-sportsmeniv-ta-treneriv-donechchini> (дата звернення 23.12.2022)